

Gabriel Janer Manila

Escriptor

No és la primera vegada que fa de la por el substrat de la seva obra. És marca de la infantesa i la joventut, ara convertides en memòries a 'Ha nevat sobre Yesterday', el primer estadi i el més fosc de la seva vida. Volia treure'l a la llum per donar-li sentit

ISAAC BUJ

“Pel camí de la literatura es pot sortir del naufragi”

◆◆◆◆ Cristina Ros / Palma

Acaba de publicar llibre de memòries d'infantesa i joventut. “Recordar du molta feina”, adverteix, just després de confessar que *Ha nevat sobre Yesterday* (Proa) ha representat deu anys de feina. És la primera vegada que Gabriel Janer Manila (Algaida, 1940) converteix en literatura els seus records, tret de *Petita memòria d'un mestre del meu temps*, publicat el 1975, un llibret que forma part d'un corpus literari immens que inclou una vintena de novel·les, vuit llibres de narrativa, gairebé mig centenar de títols de literatura infantil i juvenil, més de vint assajos i un parell de traduccions. *Ha nevat sobre Yesterday* recull els primers 25 anys de la vida de Janer Manila. A hores d'ara, ja treballa la segona part de les memòries i n'anuncia una tercera.

Yesterday és en les seves memòries més que un adverbí de temps. Tractat com a nom propi al títol de

l'obra que acaba de publicar, ¿hem de pensar que és també un lloc, unes persones?

Ha nevat sobre Yesterday dona nom i sentit als records d'infantesa i joventut. I sí, és un lloc, sobretot el meu poble, Algaida. És una època, la postguerra a Mallorca, sens dubte l'etapa més fosca de la meua vida. Són sentiments de por, de repressió, de culpa induïda. I són, és clar, persones: la família, els veïnats, els mestres, els religiosos, els vencedors i els vençuts. Però fonamentalment és la història de tres persones: el pare, la mare i jo, tres persones que volíem sortir d'aquella obscuritat. Ells ho feren matant-se de feina i jo a través de l'estudi i l'enamorament.

Amb els 75 anys que té, ¿havia arribat el moment d'escriure les memòries, els records més llunyans? Tinc 75 anys i bona memòria. Necessitava explicar com era el món quan jo hi vaig arribar, l'any 40. Vo-

“ESCRIVIM PER DONAR COHERÈNCIA AL QUE HEM VISCUT. TOTHOM PORTA UNA NOVEL·LA ADINS, LA FACI ONO”

lia indagar en la mitologia familiar, en la meua epopeia particular. Totes les famílies tenen la seva. Escrivim per donar coherència al que hem viscut. De fet, tothom porta una novel·la a dins, la faci o no. I les memòries, tanmateix, sempre són una selecció dels records, la teua pròpia selecció, tot i que potser són els records els que ens seleccionen a nosaltres.

La memòria dels vençuts és molt present al seu llibre. Com ho va viure?

La meua mare feia part d'una família de vençuts. Havien assassinat dos oncles i dos cosins seus. Vaig passar la infantesa amb la viuda de l'oncle gran, a qui mataren quan ja havia passat els 70 anys per denunciar un cas de corrupció. Ella havia estat molt enamorada del seu home. Sé que el cos és en una de les fosses de Porreres. Faré el que pugui per recuperar els seus ossos i portar-los al

costat dels de la meua tieta. No puc entendre que a Espanya aquest dret fonamental encara no s'hagi concedit. Com ho vivíem? Amb por, de fet, la por ens va marcar de manera rotunda. És el gran tema del llibre, i també es troba a totes les meves novel·les. Jo no vaig viure la guerra, però sí el dolor i la por que deixà.

En aquesta primera part de les seves memòries, vostè passa de ser alumne a docent. Què recorda dels mestres de la postguerra?

Els alumnes de la postguerra vàrem tenir un professorat totalment traumatitzat. Tots i totes estaven tocats, molt dolguts, cosa que els donava un escepticisme absolut. Hem de pensar que la majoria havien estat grans mestres de la República. Molts d'ells havien sofert represàlies i no pocs companys seus havien estat assassinats. Tothom sap que l'ensenyament opera en bona mesura per seducció, però en aquelles circumstàncies tenien poca capacitat de seduir. Al llibre també relat l'any i tres mesos que vaig passar al seminari, la repressió extrema i un sentiment de culpa que feren que escrivís als meus pares perquè m'acabessin traient d'allà. Mireu com era la cosa que em vaig arribar a confessar de pecats que encara no sabia ni què eren, ni com es feien. De tot allò, com a mestre, em quedà ben clar el que mai faria i el que volia fer.

També en aquesta etapa s'hi troben els seus inicis en la literatura. Com i per què va començar a escriure?

Jo estava del tot encisat per Pere Capellà, el dramaturg i poeta del meu poble. Em fascinava el fet que, tot i que fos un vençut, com a cap d'Esquerra Republicana a Algaida i que havia estat empresonat a Alcalá de Henares, aconseguia fer-se respectar a través de les seves obres de teatre. Així, jo vaig descobrir que pel camí de la literatura es pot sortir del naufragi. I vaig començar per escriure teatre.

A més de parlar de Pere Capellà, a *Ha nevat sobre Yesterday* també hi incorpora un poema de l'autor algaidí, així com escrits d'altres escriptors, en una composició original.

El poema de Pere Capellà és inèdit i l'escribí al penal d'Alcalá de Henares. També hi incorporo fragments de cartes d'un dels meus avis que va marxar a l'Havana, així com poemes sobre el context del qual escric. *Ha nevat sobre Yesterday*, al cap i a la fi, inclou els records de les coses viscudes i de les que em contaven, i amb tot aquest material he fet la representació dels 25 primers anys de la meua vida, amb històries que ja tenia molt païdes i d'altres que mai no pairé. ◆◆